

**ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ХГУ «НУА»

 Катерина АСТАХОВА

« 25 » листопада 2024 р.

протокол №4 засідання Вченої ради від 25.11.2024

ПОЛОЖЕННЯ

**про підготовку здобувачів вищої освіти (третього освітньо-наукового
рівня) ступеня доктора філософії (аспірантів) та докторантів**

**Харківського гуманітарного університету
«Народна українська академія»**

Харків-2024

ЗМІСТ

	С.
1 Загальні положення	3
2 Порядок та умови вступу до аспірантури та докторантури	6
3 Організація освітнього процесу з підготовки доктора філософії за освітньо-науковою програмою	8
4 Підготовка здобувачів наукового ступеня доктора наук в докторантурі ХГУ «НУА».....	12
6 Атестація здобувачів освітньо-наукового ступеня доктора філософії та наукового ступеня доктора наук	13
7 Права і обов'язки аспірантів та докторантів	15

1 Загальні положення

1.1 Положення про підготовку здобувачів наукового ступеня доктора філософії (третього освітньо-наукового рівня) та доктора наук у Харківському гуманітарному університеті «Народна українська академія» (далі – Положення) розроблене відповідно до Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту» (у редакції від 16.08.2024 р.), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (у редакції від 27.06.2024), постанов Кабінету Міністрів України (далі – Кабмін України) від 23.03.2016 № 261 «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (в редакції постанови Кабміну України від 03.05.2024 № 507) та від 12.01.2022 № 44 «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 № 686), інших наказів Міністерства освіти і науки України, Статуту Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія», положень «Про організацію освітнього процесу у ХГУ «НУА» та «Про атестацію здобувачів вищої освіти у ХГУ «НУА» і визначає порядок підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти та наукового ступеня доктора наук у Харківському гуманітарному університеті «Народна українська академія» (далі – ХГУ «НУА»).

1.2 Структурним підрозділом ХГУ «НУА», що здійснює організаційне забезпечення підготовки здобувачів наукових ступенів доктора філософії та доктора наук, є відділ аспірантури та докторантури, який у своїй діяльності керується Законами України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», відповідними постановами Кабміну України, наказами МОН України, рішеннями Вченої ради університету, наказами ректора і цим Положенням.

1.3 Організаційне та науково-методичне забезпечення діяльності відділу аспірантури та докторантури здійснюють Вчена рада університету та Науково-методична рада ХГУ «НУА». Відділ аспірантури та докторантури координує і контролює діяльність структурних підрозділів (кафедр), які здійснюють підготовку здобувачів наукових ступенів доктора філософії та доктора наук.

1.4 Провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти здійснюється ХГУ «НУА» на підставі отриманої ліцензії. Якщо окремі елементи освітньо-наукової програми забезпечуються іншим закладом (науковою установою), під час ліцензування освітньої діяльності закладу на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти та під час акредитації відповідної освітньо-наукової програми враховуються показники спільного наукового потенціалу двох закладів (зокрема показники кадрового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення). У ХГУ «НУА» така підготовка відбивається за спеціальністю 051 «Економіка». Інші спеціальності 054 «Соціологія», 035 «Філологія» ХГУ «НУА» відбивається самостійно. До загального ліцензованого обсягу зараховуються особи,

які здобувають ступінь вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою. Підготовка докторів наук може здійснюватися без отримання ліцензії.

1.5 Докторантура з певної наукової спеціальності за галуззю науки відкривається за рішенням Вченої ради ХГУ «НУА», що затверджується наказом ректора, за умови наявності трьох штатних працівників – докторів наук, які мають наукову кваліфікацію, що відповідає цій науковій спеціальності.

Наукова кваліфікація особи, що відповідає науковій спеціальності, з якої відкрито докторантуру, визначається за такими критеріями:

- наявність у особи:
- документа про присудження ступеня доктора наук з відповідної галузі науки та/або наукової спеціальності або присвоєння вченого звання професора за відповідною кафедрою (науковою спеціальністю);
- наукових публікацій з відповідної наукової спеціальності, серед яких не менше трьох публікацій за останні п'ять років, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus. До однієї публікації, проіндексованої у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, прирівнюється дві публікації за останні три роки у виданнях, що включені до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України, або одна одноосібна монографія (дві колективні монографії) з наявністю трьох рецензентів і рекомендацією вченої ради закладу, виданих за останні п'ять років.

1.6 Підготовка науково-педагогічних і наукових кадрів здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту».

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється:

- в аспірантурі ХГУ «НУА» за очною (денною) або заочною формою здобуття вищої освіти, при цьому зміни у законодавстві відбивають наступне: за державним (регіональним) замовленням – виключно в аспірантурі за очною (денною) формою;
- поза аспірантурою в ХГУ «НУА».

Підготовка здобувачів наукового ступеня доктора наук здійснюється:

- в докторантурі ХГУ «НУА» за очною (денною) формою підготовки;
- шляхом самостійної підготовки їх наукових досягнень до захисту.

1.7 Підготовка осіб в аспірантурі та докторантурі здійснюється:

- за рахунок коштів фізичних (юридичних) осіб (на умовах контракту).

Для врегулювання відносин між здобувачем та ХГУ «НУА» укладається договір.

1.8 Усі особи, які здобувають вищу освіту в Університеті, мають рівні права та обов'язки.

1.9 Нормативний строк підготовки здобувача освітнього ступеня доктора філософії в аспірантурі незалежно від форми здобуття освіти (очна (денна), заочна) становить **чотири** роки, а підготовки доктора наук у докторантурі – **два** роки. Строк підготовки здобувача відповідного освітнього ступеня включає проведення наукових досліджень згідно з індивідуальним планом наукової роботи за темою дисертації упродовж усього періоду реалізації освітньо-наукової програми підготовки здобувача

вищої освіти в аспірантурі (докторантурі).

1.10 У цьому Положенні терміни використовуються у такому значенні:

- **аспірант** – вчений, який проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження у рамках підготовки в аспірантурі у закладі вищої освіти/науковій установі для здобуття ступеня доктора філософії;

- **аспірантура** – система організаційно-освітньо-наукового забезпечення підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Університеті з метою оволодіння ними освітньо-науковою програмою;

- **довідка про виконання освітньо-наукової програми** – документ, який містить інформацію про результати навчання здобувача, назви дисциплін, отримані ним оцінки і здобуту ним кількість кредитів ЄКТС;

- **доктор наук** – це науковий ступінь, що здобувається особою на основі ступеня доктора філософії (кандидата наук) за науковою спеціальністю та передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, що забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані у наукових виданнях;

- **докторант** – вчений, який проходить підготовку в докторантурі ХГУ «НУА» для здобуття наукового ступеня доктора наук. Особа має право вступити до докторантури ХГУ «НУА» для завершення роботи над науковими дослідженнями та оформлення їх результатів / для підготовки публікацій до захисту для здобуття ступеня доктора наук;

докторантура – система організаційно-наукового забезпечення підготовки здобувачів наукового ступеня доктора наук з метою завершення докторських дисертацій;

- **здобувач ступеня вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою** – особа, яка професійно провадить наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи і здобуває вищу освіту ступеня доктора філософії в Університеті поза аспірантурою шляхом виконання відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді;

- **індивідуальний навчальний план** здобувача ступеня доктора філософії – документ, що визначає послідовність та форму засвоєння аспірантом, здобувачем ступеня доктора філософії поза аспірантурою освітніх компонентів освітньо-наукової програми з метою оволодіння ним компетентностей відповідно до 8 рівня Національної рамки кваліфікацій;

- **індивідуальний план наукової роботи здобувача** – документ, що визначає зміст, строки виконання та обсяг етапів і завдань наукової роботи здобувача;

- **освітньо-наукова програма на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти** – єдиний комплекс освітніх (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо) та наукових (проведення наукового дослідження,

написання наукових публікацій, виступи на конференціях тощо) компонентів, спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, підготовки та публічного захисту дисертації, що дає право на отримання визначеної кваліфікації. Елементи освітньо-наукової програми можуть забезпечуватися різними закладами;

- **підготовка здобувачів поза аспірантурою** – система організаційно-освітньо-наукового забезпечення підготовки здобувачів ступеня доктора філософії у закладі з метою набуття ними компетентностей і здобуття результатів навчання, визначених освітньо-науковою програмою на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, без навчання в аспірантурі та без переривання трудової діяльності або під час перебування у творчій відпустці;

- **прикладні наукові дослідження** – теоретичні та експериментальні наукові дослідження, спрямовані на одержання і використання нових знань для практичних цілей. Результатом прикладних наукових досліджень є нові знання, призначені для створення нових або вдосконалення існуючих матеріалів, продуктів, пристроїв, методів, систем, технологій, конкретні пропозиції щодо виконання актуальних науково-технічних та суспільних завдань;

2 Порядок та умови вступу до аспірантури та докторантури

2.1 Вступ осіб на навчання до аспірантури та докторантури ХГУ «НУА» здійснюється на конкурсній основі відповідно до Правил прийому до ХГУ «НУА» (далі – Правила прийому), які розробляються щорічно на основі Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України, затверджених Міністерством освіти і науки України. Правила прийому затверджуються Вченою радою університету та в установлені строки оприлюднюються на офіційному вебсайті. Наведення у правилах прийому переліку акредитованих та неакредитованих освітньо-наукових програм є обов'язковим.

2.2 Правила прийому діють впродовж відповідного календарного року і визначають:

- порядок, перелік і строки подання документів для вступу до аспірантури та докторантури Університету;

- зміст, форму і строки вступних випробувань для конкурсного відбору вступників до аспірантури та докторантури за кожною освітньо-науковою програмою / спеціальністю / галуззю знань.

2.3 До **аспірантури** на конкурсній основі приймають осіб, які здобули вищу освіту ступеня магістра (спеціаліста). До вступних випробувань допускають осіб, які **вчасно** подали усі необхідні для вступу документи згідно із Правилами прийому. Приймальна комісія може відмовити особі у допуску до проходження вступних випробувань до аспірантури виключно у зв'язку із неподанням в установлені строки документів, визначених Правилами прийому, основними з яких є:

- заява вступника;

- копія диплома магістра (спеціаліста) із зазначенням здобутої спеціальності (кваліфікації);

- документ про визнання особи органами медико-соціальної експертизи особою з інвалідністю (за потреби).

Повний перелік документів, обов'язкових для допуску до вступних випробувань та форми вступних випробувань, наведені у Правилах прийому.

Особам, які вступають до аспірантури на освітньо-наукову програму з іншої галузі знань (спеціальності) ніж та, яка зазначена в їхньому дипломі магістра (спеціаліста), можуть бути призначені **додаткові** вступні випробування.

Результати вступних випробувань до аспірантури дійсні для вступу до протягом одного календарного року.

2.4 Вступні випробування до аспірантури проводять предметні комісії у складі трьох–п'яти осіб, призначених наказом ректора ХГУ «НУА». До складу предметних комісій включають докторів наук та докторів філософії, які проводять наукові дослідження за відповідною спеціальністю та відповідають за виконання відповідної освітньо-наукової програми.

2.5 За результатами проведення вступних випробувань до аспірантури Приймальна комісія ХГУ «НУА» приймає рішення щодо кожного вступника за процедурою, визначеною Правилами прийому.

Наказ ректора про зарахування до ХГУ «НУА» для підготовки в аспірантурі, прийнятий на підставі рішення приймальної комісії, оприлюднюється в установленому порядку. Відповідна інформація вноситься до Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

2.6 До **докторантури** приймають осіб, які мають ступінь доктора філософії (кандидата наук), наукові здобутки та опубліковані праці з обраної спеціальності (зокрема, не менше половини наукових публікацій за темою дисертації в міжнародних реферованих журналах, індексованих в наукометричних базах, згідно з вимогами до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені) і які мають наукові результати, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації, монографії чи наукової доповіді за сукупністю статей.

2.7 Для вступу до докторантури вступник не менше ніж за два місяці до вступу подає на відповідну кафедру, розгорнуту пропозицію, в якій міститься план дослідницької роботи та / або інформація про обсяг наукової роботи, необхідної для підготовки результатів проведених досліджень до захисту. Протягом місяця з дня надходження документів від усіх вступників кафедра заслуховує їх наукові доповіді і шляхом голосування визначає можливість зарахування кожного вступника до докторантури та подає висновки на розгляд Вченої ради ХГУ «НУА». У разі позитивного висновку відповідна кафедра надає пропозицію щодо призначення наукового консультанта з числа штатних науково-педагогічних або наукових працівників Університету, з дотриманням вимог п.1.5:

- Перелік та строк подання документів, необхідних для вступу до докторантури, визначають Правила прийому. Цей перелік, зокрема має включати: письмову характеристику наукової діяльності вступника, складену доктором наук, який є штатним науково-педагогічним або науковим працівником ХГУ «НУА», із згодою бути науковим консультантом в разі вступу особи до докторантури;

- копію диплома доктора філософії або кандидата наук.

2.8 Вчена рада університету в *місячний* строк розглядає висновки кафедри щодо кожного вступника і приймає рішення про його зарахування до докторантури та відповідно до наданої характеристики наукової діяльності вступника призначає докторанту наукового консультанта. Рішення Вченої ради затверджує ректор наказом по Університету.

На здійснення наукового консультування роботою над дисертацією одного докторанта науковому консультанту щороку відводиться 50 академічних годин навантаження у межах норм часу *наукової* роботи.

3 . Організація освітнього процесу з підготовки доктора філософії за освітньо-науковою програмою

3.1 Аспірантові протягом *місяця* з дати наказу ректора ХГУ «НУА» про зарахування призначається науковий керівник з числа наукових або науково-педагогічних працівників закладу, які мають науковий ступінь та відповідну наукову кваліфікацію. Тема дисертаційної роботи аспіранта після обговорення кафедрою затверджуються Вченою радою університету *не пізніше* двох місяців з дня зарахування. За певних умов рішенням Вченої ради аспірантові може бути призначено два наукових керівники з відповідним розподілом годин навчального навантаження та обов'язків між ними.

Вчений, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове консультування (керівництво) не більше п'яти здобувачів, у тому числі не більше трьох здобувачів наукового ступеня доктора наук. Вчений, який є доктором філософії (кандидатом наук), може здійснювати одночасне наукове керівництво не більше трьох здобувачів ступеня доктора філософії.

3.2 Науковий керівник здійснює наукове керівництво за науковою роботою аспіранта над дисертацією, проведенням його власного наукового дослідження, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи і відповідає перед вченою радою закладу за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника.

На здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією одного аспіранта науковому керівникові щороку відводиться 50 академічних годин навантаження у межах норм часу *наукової* роботи.

3.3 З метою забезпечення ефективної підготовки здобувача Вчена рада може змінити наукового керівника.

3.4 Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії *в аспірантурі*.

3.4.1 Початок аудиторних занять з освітньої складової ОНП, строки поточних атестацій аспіранта, які проводять кафедра (листопад, квітень) і Вчена рада визначаються навчальним планом та графіком освітнього процесу.

3.4.2 Освітня програма підготовки доктора філософії має передбачати набуття аспірантом загальних та спеціальних компетентностей відповідно до вимог стандарту вищої освіти спеціальності, а саме:

- здобуття глибинних знань зі спеціальності, за якою аспірант проводить

дослідження, зокрема: засвоєння основних концепцій та розуміння теоретичних і практичних проблем; історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю; оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку;

- оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору;

- набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та про- ведення навчальних занять, управління науковими проєктами / складання пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності;

- здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності в обсязі, визначеному стандартом вищої освіти.

3.4.3 Освітня програма підготовки доктора філософії розробляється проєктною групою, створеною наказом ректора, і має дві складових – освітню та наукову. Обсяг освітньої складової визначається стандартом вищої освіти відповідної спеціальності (далі – Стандарт), знаходиться в межах **30–60** кредитів ЄКТС (пункт 6 статті 5 Закону України «Про вищу освіту») і складається з обов’язкової і вибіркової частин. Обов’язкова частина має забезпечувати повноцінну підготовку аспірантів до дослідницької та викладацької діяльності у закладі вищої освіти. Вибіркова частина ОП має забезпечувати право здобувача на вибір не менше як **25** відсотків кредитів ЄКТС від встановленого обсягу освітньої складової

3.4.4 Проєктна група, виходячи з п. 3.4.3, визначає зміст освітньої програми у вигляді переліку освітніх компонентів, які мають забезпечити формування означених Стандартом загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, досягнення здобувачем освіти програмних результатів навчання з певної спеціальності для цього рівня вищої освіти і надати здобувачеві можливість сформувати індивідуальну траєкторію навчання.

3.4.5 Освітня програма має періодично переглядатися та оновлюватися відповідно до пропозицій стейкхолдерів та потреб ринку праці і пройти процедуру акредитаційної експертизи відповідно до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 № 686),.

3.4.6 Освітня програма є основою для розроблення навчального плану підготовки доктора філософії, робочих програм навчальних дисциплін, сілабуса та інших документів Університету з організаційного та навчально-методичного забезпечення освітнього процесу здобувачів вищої освіти відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у ХГУ «НУА».

3.4.7 Навчальний план підготовки доктора філософії відповідно до освітньої програми складається також із освітньої і наукової складових. Освітня складова, у свою чергу – із обов’язкової і вибіркової частин. Обов’язкова частина містить інформацію про перелік та обсяг у кредитах ЄКТС (годинах) обов’язкових освітніх компонентів, послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік освітнього процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

3.4.8 Освітня програма та навчальний план є основою для формування аспірантом індивідуального навчального плану (для реалізації освітньої складової ОНП) та індивідуального плану наукової роботи (для реалізації наукової складової ОНП), які погоджуються з науковим керівником, що затверджуються Вченою радою ХГУ «НУА» *не пізніше* двох місяців з дня зарахування особи до аспірантури.

3.4.9 Індивідуальний навчальний план аспіранта містить перелік обов’язкових навчальних дисциплін, що визначають нормативний зміст освіти, визначений Стандартом і освітньою програмою, види семестрового контролю, проходження педагогічної (викладацької) практики, а для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії – дисципліни за його власним вибором в обсязі, що становить не менше як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, визначених відповідним Стандартом для освітньої складової ОНП.

3.4.10 При формуванні графіку та плану освітнього процесу рекомендується: вивчення дисциплін освітньої складової планувати впродовж першого–другого років навчання; формування вибіркової частини – з першого семестру.

3.4.11 Аспірант, який підтвердив рівень знання іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, на рівні C1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, має право:

- на зарахування у повному обсязі кредитів ЄКТС, передбачених освітньою програмою (навчальним планом) підготовки доктора філософії, для навчальної дисципліни мовної підготовки;

- на використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням із науковим керівником).

3.4.12 Засвоєння аспірантом навчальних дисциплін освітньої складової може відбуватися як на базі ХГУ «НУА», так і на базі інших закладів вищої освіти (наукових установ) в рамках реалізації права аспіранта на академічну мобільність.

3.4.13 Університет має право прийняти рішення про визнання і зарахування результатів навчання, набутих аспірантом в інших закладах вищої освіти (наукових установах), у т.ч. за програмами академічної мобільності, неформальною/інформальною формами здобуття освіти, і зарахувати їх як обов’язкові або вибіркові навчальні дисципліни, передбачені освітньою програмою підготовки доктора філософії.

3.4.14 Наукова складова освітньої програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує

розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого становлять оригінальний внесок у суму знань відповідної галузі (галузей) та оприлюднені у відповідних публікаціях.

3.4.15 За умови виконання індивідуального навчального плану, індивідуального плану наукової роботи у навчальному році та позитивних результатів поточної атестації за поданням вченої ради факультету наказом ректора переводять аспіранта на наступний рік навчання.

Невиконання індивідуального навчального плану, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, передбачених законодавством, порушення умов договору або академічної доброчесності є підставою для ухвалення закладом рішення про відрядження аспіранта.

3.5 Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії *поза аспірантурою*

3.5.1 Особи, які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи, мають право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії у цьому закладі поза аспірантурою (ад'юнктурою). Підготовка таких осіб здійснюється за кошти Університету і триває чотири роки.

3.5.2 Особа подає до Університету заяву про підготовку з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою. Якщо диплом особи, що є еквівалентним диплому магістра, виданий іноземним закладом вищої освіти, подання зазначеної заяви можливе після визнання її диплома відповідно до законодавства.

3.5.3 Зарахування особи на підготовку з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою здійснюється відповідним наказом ректора на основі рішення Вченої ради університету. Після зарахування аспірантові призначається науковий керівник (за необхідності, два наукових керівники з відповідним розподілом навантаження та обов'язків між ними) з числа наукових або науково-педагогічних працівників Університету з науковим ступенем згідно з вимогами чинного законодавства. Відповідна інформація вноситься до Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

Невиконання індивідуального навчального плану, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, передбачених законодавством, порушення умов договору або академічної доброчесності є підставою для ухвалення Вченою радою університету рішення про відрядження здобувача ступеня доктора філософії поза аспірантурою із Університету.

4 . Підготовка здобувачів наукового ступеня доктора наук в докторантурі ХГУ «НУА»

4.1 Підготовка в докторантурі передбачає завершення здобувачем власного оригінального наукового дослідження, узагальнення якого наводяться в дисертації (науковій доповіді) з отриманими науковими результатами, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та оприлюднюються в наукових публікаціях відповідно до вимог,

визначених МОН.

4.2 Докторанти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, в якому визначаються зміст завдань, строки їх виконання та обсяг наукових робіт. Індивідуальний план наукової роботи погоджується докторантом з його науковим консультантом та затверджується Вченою радою університету протягом *двох місяців* з дня зарахування здобувача до закладу для підготовки в докторантурі.

Індивідуальний план наукової роботи є обов'язковим до виконання докторантом і використовується для оцінювання успішності та своєчасності виконання запланованої наукової роботи. Невиконання індивідуального плану наукової роботи, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, порушення умов договору або порушення академічної доброчесності, є підставою для ухвалення Вченою радою університету рішення про відрахування докторанта.

Докторант звітує про виконання індивідуального плану *наукової* роботи на Вченій раді університету в кінці навчального року.

4.3 Підготовка в докторантурі за умови виконання індивідуального плану наукової роботи завершується наданням висновку наукового консультанта (структурного підрозділу).

4.4 Отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації (наукової доповіді) та атестація докторанта спеціалізованою вченою радою з присудження наукового ступеня доктора наук Університету здійснюються відповідно до законодавства, що регулює присудження наукового ступеня доктора наук.

4.5 Протягом строку перебування в докторантурі докторант має подати до постійно діючої спеціалізованої вченої ради результати своїх наукових досягнень у вигляді дисертації або опублікованої монографії, або наукової доповіді за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується МОН України.

4.6 Здобувач ступеня доктора наук у дисертації (монографії, науковій доповіді за сукупністю статей) повинен представити узагальнення проведених самостійно оригінальних досліджень з отриманими науковими результатами, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення.

4.7 Перебування в докторантурі не є обов'язковою умовою для подання наукових досягнень до спеціалізованої вченої ради та подальшого їх публічного захисту для здобуття ступеня доктора наук.

5 Атестація здобувачів освітньо-наукового ступеня доктора філософії та наукового ступеня доктора наук

5.1 *Атестація* здобувача *наукового* ступеня – комплекс послідовних експертних дій щодо *оцінювання* наукового рівня дисертації та наукових публікацій здобувача, встановлення рівня набуття здобувачем теоретичних знань, умінь, навичок та

відповідних компетентностей з метою державного визнання рівня наукової кваліфікації здобувача шляхом присудження йому наукового ступеня.

Атестація осіб, які здобувають ступінь **доктора філософії**, здійснюється на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі **дисертації** разовою спеціалізованою вченою радою, утвореною закладом вищої освіти чи науковою установою, які мають акредитовану освітню програму третього рівня вищої освіти з відповідної спеціальності (спеціальностей для міждисциплінарних робіт).

Дисертація здобувача ступеня доктора філософії – кваліфікаційна наукова робота, яка виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, містить наукові результати проведених ним досліджень та подана з метою присудження йому ступеня доктора філософії. Дисертація подається до захисту у вигляді спеціально підготовленого, оформленого відповідно до вимог рукопису.

5.2 Протягом строку навчання в аспірантурі аспірант повинен виконати освітню і наукову складові освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, опублікувати наукові публікації за темою дисертації, підготувати дисертацію та пройти процедуру атестації разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Стан підготовки дисертації здобувача до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників).

5.3 Не пізніше ніж **протягом дев'яти місяців** до завершення нормативного строку навчання за акредитованою освітньо-науковою програмою здобувач:

1) має отримати довідку про виконання освітньо-наукової програми і висновок наукового керівника (керівників) з оцінкою його роботи у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану;

2) звертається до відділу аспірантури та докторантури із письмовою заявою на ім'я ректора університету, щодо отримання **висновку** про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

До заяви **додаються**:

- дисертація в друкованому вигляді та електронній формі;
- наукові публікації (або їх копії), в яких висвітлено наукові результати дисертації;
- довідка про виконання освітньо-наукової програми;
- висновок наукового керівника (керівників);
- довідка про результати перевірки на наявність текстових збігів у рукописі дисертації.

5.4 Для надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації не пізніше ніж через місяць з дня надходження заяви,

кафедра, на якій здійснюється підготовка здобувача, на своєму засіданні організовує проведення публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення.

5.5 Впродовж *двох тижнів* з дня проведення презентації здобувачеві надається **висновок** про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. Результати обговорення та проведення презентації відображаються у висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації, який підписує головуючий на засіданні кафедри.

5.6 За наявності позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувач звертається до Вченої ради університету з письмовою заявою про утворення разової спеціалізованої вченої ради не пізніше ніж протягом *двох тижнів* з дня отримання зазначеного висновку.

5.7 Підготовка в аспірантурі завершується отриманням диплома доктора філософії після публічного захисту дисертації в разовій спеціалізованій вченій раді.

5.8 Особа, яка була відрахована із закладу у зв'язку із завершенням навчання за відповідною освітньо-науковою програмою без захисту дисертації, може вступити до закладу повторно. **За відсутності** в університеті спеціалізованої вченої ради з певної спеціальності, атестацію докторанта може здійснювати постійно діюча спеціалізована вчена рада з відповідної спеціальності іншого закладу вищої освіти (наукової установи) за заявою докторанта та клопотанням ХГУ «НУА».

5.9 До захисту наукового ступеня доктора наук допускаються дисертації у вигляді підготовленого рукопису або наукові доповіді у разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії або сукупності статей, виконані здобувачем наукового ступеня самостійно. Університет забезпечує трансляцію захисту дисертацій здобувачів наукового ступеня доктора наук у режимі реального часу на своїх офіційних вебсайтах.

5.10 Дисертації осіб, які здобувають ступінь доктора філософії, та дисертації (або наукові доповіді у разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії або сукупності статей, опублікованих у вітчизняних та / або міжнародних рецензованих фахових виданнях) осіб, які здобувають ступінь доктора наук, а також відгуки опонентів оприлюднюються на офіційному вебсайті університету згідно із чинним законодавством.

5.11 Виявлення академічного плагіату у **захищеній** дисертації (науковій доповіді) є підставою для скасування рішення відповідної спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома. Науковий керівник (консультант) позбавляється права участі у підготовці та/або атестації здобувачів ступеня доктора філософії та консультуванні та/або атестації здобувачів ступеня доктора наук строком на два роки, голова спеціалізованої вченої ради, в якій відбувся захист цієї дисертації, та опоненти, які надали позитивні висновки на неї, позбавляються права участі в атестації кадрів вищої кваліфікації строком на два роки, а наукова установа чи заклад вищої освіти позбавляється права утворювати спеціалізовану вчену раду за відповідною науковою спеціальністю строком на один рік.

5.12 Скасування рішення відповідної спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня у разі виявлення академічного плагіату здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти України за поданням Комітету з питань етики у порядку, визначеному Кабміном України, та може бути оскаржене відповідно до чинного законодавства.

5.13 Особа, яка має науковий ступінь, може добровільно відмовитися від відповідного наукового ступеня, подавши до Міністерства освіти і науки України (МОН) заяву в довільній формі, засвідчену нотаріально. Протягом десяти робочих днів з дня надходження заяви МОН скасовує рішення відповідної ради та визнає диплом недійсним, про що видається наказ, який розміщується на офіційному вебсайті МОН.

6 Права і обов'язки аспірантів та докторантів

6.1 Аспіранти та докторанти ХГУ «НУА» користуються правами здобувачів вищої освіти, визначеними Законом України «Про вищу освіту». З метою належного проведення наукових досліджень аспіранти і докторанти також **мають право на:**

- вільний доступ до усіх видів відкритої наукової інформації, наявної в університеті, бібліотеках і державних архівах України;
- отримання методичного і змістового наукового консультування щодо власного дослідження від наукового керівника (консультанта), для аспірантів – на чіткий розподіл обов'язків між науковими керівниками у разі призначення вченою радою Університету двох керівників;
- на участь у програмах академічної мобільності);
- трудову діяльність у позанавчальний час відповідно до законодавства;
- участь у науковій діяльності кафедри, лабораторії;
- переривання навчання з поважних причин (академічну відпустку) з подальшим його продовженням на відповідний термін;
- безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнаним місцем для наукової роботи;
- забезпечення впорядкованим житлом на час навчання за умови оплати вартості користування житлом самим аспірантом або докторантом (для іногородніх);

6.2 Аспірант або докторант у разі дострокового захисту дисертації відраховується з аспірантури або докторантури з дати набрання чинності наказом ХГУ «НУА» про видачу диплома доктора філософії або після набрання чинності наказом МОН про затвердження рішення спеціалізованої вченої ради з присудження наукового ступеня доктора наук та видачу диплома доктора наук відповідно до законодавства з отриманням одноразової виплати в сумі залишку стипендії, передбаченої у бюджеті закладу на відповідний рік підготовки.

6.3 У разі отримання негативного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувач може повторно звернутися до структурного підрозділу закладу не пізніше ніж протягом **шести** місяців до завершення нормативного строку навчання за акредитованою освітньо-науковою

програмою з письмовою заявою про отримання такого висновку після доопрацювання дисертації або на поновлення в закладі для завершення виконання відповідної освітньо-наукової програми у разі відрахування.

6.4 Аспіранти та докторанти *зобов'язані*:

- виконувати всі обов'язки здобувачів вищої освіти, визначені Законом України «Про вищу освіту»;

- виконувати індивідуальний навчальний план та індивідуальний план наукової роботи аспіранта і щорічно відповідно до графіка освітнього процесу звітувати про хід його виконання на засіданнях кафедри та вченої ради факультету, а докторантам – про виконання наукового плану на Вченій раді ХГУ «НУА»;

- дотримуватися принципів академічної доброчесності, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у відповідній галузі, дотримуватися Статуту і Правил внутрішнього розпорядку ХГУ «НУА»;

- у встановлений термін подати до відповідної спеціалізованої вченої ради свої наукові досягнення:

- для аспірантів – у вигляді дисертації;
- для докторантів – у вигляді дисертації, або опублікованої монографії, або за сукупністю опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях статей.

6.5 Покладення ХГУ «НУА» на аспіранта чи докторанта обов'язків, не пов'язаних із виконанням відповідної освітньо-наукової (наукової) програми та підготовкою дисертації (монографії, статей), забороняється.

Укладач: Іванова О.А., доцент, кандидат економічних наук